

академічних досягнень учнів», «забування набутих академічних досягнень учнів», «втрачене» навчання», «незавершене навчання» тощо.

На основі проведеного дослідження та широкомасштабного опитування керівників закладів освіти, вчителів, учнів і батьків було визначено ключові проблеми та основні побажання щодо організації навчання в умовах його перерв під час війни. Теоретичний аналіз проблеми разом із результатами опитування дозволив розробити класифікацію, яка об'єднує зазначені поняття в єдину систему, встановлюючи між ними ієрархічні зв'язки.

Узагальнюючи отримані емпіричні дані та теоретичні напрацювання, зроблено такі висновки: поняття «освітні втрати» охоплюють втрати не тільки у навчанні, а й у вихованні та розвитку дитини. Це втрати у навчанні (знаннях, уміннях та навичках у порівнянні з обов'язковими навчальними результатами, визначеними стандартами та програмами, ставлень, досвіду); втрати темпу розвитку особистості (зниження темпів психічного, розумового, фізичного розвитку) та виховні втрати (зміна / відсутність / викривлення моральних цінностей, норм і правил поведінки у суспільстві та оточуючому середовищі). Поняття «навчальні втрати» включають втрати в опануванні предметного змісту кожної з освітніх галузей (знань, уявлень, понять, способів практичної діяльності тощо) та втрати наскрізних умінь (втрата навичок читання, зокрема, сформованості технічної складової читання та його смислової складової). Такі втрати можуть призвести до зниження темпу навчання та розвитку дитини і як наслідок – до погіршення її соціалізації, що ускладнює адаптацію до змін у навколишньому середовищі. Зменшення сформованої бази наскрізних умінь (читання з розумінням, уміння висловлювати власну думку усно та письмово, уміння вчитися) є критично важливим для подальшого навчання та розвитку протягом життя. Зроблено висновок, що проблема навчальних утрат у початковій та основній школі є комплексною і потребує системного підходу: розроблення ефективних стратегій та інструментів для підтримки всіх учасників освітнього процесу та визначення механізмів подолання наявних проблем.

Емпіричне дослідження навчальних втрат у початковій освіті: опитування вчителів і батьків

*І. Л. Липчевська,
доктор філософії в галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка»,
науковий співробітник відділу початкової освіти
імені О. Я. Савченко
Інституту педагогіки НАПН України*

У квітні–травні 2024 року в межах виконання наукового дослідження «Дидактико-методичний супровід подолання навчальних втрат у початковій і базовій середній освіті» було проведено опитування вчителів і батьків учнів початкової школи задля отримання об'єктивної характеристики й динаміки

навчальних втрат в освіті молодших школярів у 2022/2023 і 2023/2024 навчальних роках.

Збір даних відбувався шляхом онлайн-анкетування учасників освітнього процесу (7 395 вчителів і 24 567 батьків з 20-ти областей України). Отримана випадкова вибірка є репрезентативною, адже, згідно даних МОН України щодо кількості вчителів початкової школи в Україні у 2023/2024 навчальному році, за рівня достовірності 99,7 % довірчий інтервал становить $\pm 1,7\%$.

Питання опитувальників вчителів і батьків сформовані в три сегменти. Перший (відомості про заклад освіти) та другий (відомості про респондента) сегменти забезпечили збір інформації щодо ключових характеристик вибірки дослідження. Питання третього сегменту спрямовані на визначення специфіки вітчизняної початкової освіти в умовах воєнного стану; кількісної та якісної оцінки динаміки навчальних досягнень учнів 1–4 класів протягом 2022/2023 і 2023/2024 навчальних років; отримання інформації щодо методів діагностування навчальних втрат молодших школярів, які використовують учителі та батьки; заходів, які проводяться для мінімізації/компенсації навчальних втрат учнів; пропозицій суб'єктів освітнього процесу щодо подальших імовірних шляхів відновлення освітніх можливостей для учнів початкової школи.

Більшість питань опитувальників для вчителів і батьків є взаємопов'язаними, що дає змогу порівняти їхні точки зору на ключові аспекти досліджуваної проблеми. Задля забезпечення неупередженості, об'єктивності й максимального ступеня свободи відповідей респондентів передбачено питання з відкритою відповіддю; також, у більшості закритих питань, наявна опція іншої відповіді, відмінної від запропонованих.

За результатами опитування (1) з'ясовано наявні і превалюючі форми організації навчання в початковій школі в 2023/2024 навчальному році, визначено особливості організації початкової освіти в умовах воєнного стану; (2) окреслено наявні навчальні втрати молодших школярів і сформовано висновки щодо динаміки їх змін за останній навчальний рік; (3) охарактеризовано погляди вчителів і батьків щодо основних чинників, що призводять до навчальних втрат учнів початкової школи й шляхів їх мінімізації/компенсації в умовах воєнного стану.

Феномен Швеції: умови забезпечення стабільності навчальних досягнень

*Т.С. Павлова,
науковий співробітник відділу
початкової освіти імені О.Я. Савченко
Інституту педагогіки НАПН України*

Пандемія COVID-19 поставила безпрецедентні виклики перед освітніми системами в усьому світі. Більшість країн обрали стратегії закриття шкіл та переведення навчання в онлайн-формат, що призвело до суттєвих втрат у